

POL DE VOS

Venezuela en het socialisme van de 21^e eeuw De moeizame opbouw van de “partij van de revolutie”

Hugo Chavez, is sinds 1999 president van Venezuela. Sinds een vijftal jaren schuift hij expliciet het socialisme van de 21^e eeuw naar voor als doelstelling van zijn Bolivariaanse revolutie. In het vorige nummer van Marxistische Studies analyseerden we deze strijd vanuit het referentiekader van een nationaal democratische revolutie.^{1,2} Deze bijdrage behandelt de opbouw van de Verenigde Socialistische Partij van Venezuela (PSUV) en bekijkt in welke mate ze erin slaagt zich te ontwikkelen tot leidende kracht en motor van de revolutie.

De noodzaak van een partij van de revolutie

In Latijns-Amerika vormt de Noord-Amerikaanse overheersing en agressiviteit het hoofdprobleem. Het militaire akkoord tussen de Verenigde Staten en Colombia in augustus 2009, waarbij een reeks nieuwe Amerikaanse bases zullen genstalleerd worden en een aantal bestaande verder uitgebouwd, is een recent voorbeeld van de Amerikaanse doelstelling ook onder president Obama om de VS-overheersing over de regio te handhaven.

Hugo Chavez begrijpt dat hij zijn land moet loswrikken uit die Amerikaanse economische en politieke wurggreep. Alleen dan hebben de Venezolanen hun handen vrij om zelf hun toekomst te bepalen. In 2005 stelde hij: We hebben een dubbele taak: het Amerikaanse vrijhandelsakkoord (ALCA) en het imperialistische en kapitalistische economisch model begraven langs de ene kant, en anderzijds een nieuwe tijd laten geboren worden, de Latijns-Amerikaanse integratie bereiken, het Bolivariaanse alternatief ALBA. En bovendien het kapitalisme begraven om het socialisme van de 21^e eeuw te laten ontstaan, een nieuw historisch socialistisch project. Dat kunnen we alleen maar bereiken als we ons verenigen.³

Om die eenheid te verzekeren en een brede samenwerking uit te bouwen met alle groepen, organisaties en klassen die de revolutie steunen, is een stevige politieke partij nodig.

De Communistische Partij van Venezuela (PCV) schreef in 2005: In elk van die confrontaties (met de VS en de daarmee verbonden elites in Venezuela nvdr) wordt telkens duidelijker, hoe zwaar het ontbreken van een georganiseerde collectieve voorhoede van de revolutie weegt op het proces. Een voorhoede die het geheel ondersteunt bij elke gelegenheid, en die de bereikte posities consolideert. Die voorhoede opbouwen vanuit de concrete ervaringen van samenwerking is een van de meest dringende taken van de revolutionaire en volkse krachten, en de PCV wil zich hierin engageren.⁴

De Verenigde Socialistische Partij van Venezuela

In het najaar van 2006 onderstreepte Hugo Chavez herhaalde malen het belang van z'n sterke eengemaakte partij, en hij lanceerde het voorstel om de Verenigde Socialistische Partij van Venezuela (PSUV) op te bouwen. Tot dan bestond er een ongeorganiseerde Beweging voor de Vijfde republiek (MVR) onder leiding van Chavez. Die MVR was vooral een apparaat om de verkiezingen te winnen. Georganiseerde discussies over bv. de verkiezingskandidaten of over de samenstelling van de regering waren er niet. Die beslissingen werden genomen door president Chavez en enkele vertrouwelingen.

Sinds 1999 hadden de aanhangers van Chavez al heel wat organisatie-ervaring opgedaan in een lange reeks verkiezingscampagnes, maar ook in de volksstrijd tegen de staatsgreep van 11 april 2002 en tegen de patronale lock-out en

sabotage eind 2002 begin 2003. Bovendien waren veel activisten tegelijk ook volksleider in het enorme aantal wijkcomits, grondcomits of boerencomits over het hele land.

Hugo Chavez verantwoordt de oprichting van de PSUV vanuit de nood aan een nieuwe partij vanaf de basis en ten dienste van de bevolking en de revolutie, van het socialisme. De nieuwe partij zou haar vertegenwoordigers en woordvoerders democratisch verkiezen. Bovendien mocht de partij geen electorale machine zijn, maar moest ze vooral het organisatiewerk aan de basis in handen nemen. Specifiek aan deze situatie is dat een revolutionaire partij vanuit het (bijna) niets moet worden opgebouwd terwijl ze de regeringsmacht in handen heeft.

In een eerste fase probeerde Hugo Chavez alle politieke partijen en groepen die zijn Bolivariaanse revolutie steunen, te overtuigen om zich op te heffen en in de PSUV te stappen. Chavez eigen Beweging voor de Vijfde Republiek (MVR) en een reeks kleinere partijen sloegen al gauw de handen in elkaar. Andere partijen, o.a. de Communistische Partij van Venezuela (PCV), besloten niet op dit voorstel in te gaan en hun eigen organisatie te behouden.⁵

Vorbereiding en stichtingscongres

Op 5 maart 2007 kondigde Hugo Chavez het officiële begin aan van de opbouw van de PSUV. Tussen 29 april en 10 juni 2007 schreven meer dan vijf miljoen aspirant-leden van de PSUV zich in, dat is zowat 80 % van het totaal aantal dat voor Chavez had gekozen bij de laatste verkiezingen.

Vanaf juli 2007 begon een tweede fase. Alle aspirant-leden werden uitgenodigd om zich te organiseren in socialistische bataljons die telkens uit zowat 300 leden bestaan. In deze startperiode wordt hen gevraagd drie bijeenkomsten te houden om de oprichting van de partij af te ronden. Ze discussieerden over politiek, economie, de staat, enz. Wie niet wilde of kon deelnemen aan deze vergaderingen en vormingen blijft aspirant. In de praktijk is het onderscheid tussen aspirantleden, leden en militanten zeer vaag.

De officiële cijfers van de PSUV stellen dat 25 % of 1,4 miljoen van de oorspronkelijke 5,7 miljoen aspirant-leden geregeld deelnemen aan de vergaderingen. De werkelijke deelname ligt waarschijnlijk rond de 15 % of 900.000 leden.⁶ Hugo Chavez: Het is normaal dat niet iedereen zich ten volle engageert. We waren ervan overtuigd dat in deze tweede fase heel wat geregistreerden niet zouden deelnemen, om allerlei begrijpelijke redenen. Sommigen moeten werken, anderen hebben familiale verplichtingen, en nog anderen zijn onvoldoende betrokken om militant te worden.⁷

Op 29 september 2007 werd in elk bataljon een woordvoerder verkozen, samen met een vervanger en vijf afgevaardigden. Telkens 8-12 bataljons vormen dan een socialistische circumscription, die een zone vertegenwoordigen. Woordvoerders en afgevaardigden van de verschillende bataljons kozen samen n afgevaardigde per circumscription voor het stichtingscongres.

Dat Congres was gepland in het laatste trimester van 2007. Maar z'n proces verloopt traag. Bovendien vielen de voorbereidingen samen met de campagne voor een grondwetsreferendum (op 2 december 2007). Het voorstel voor een nieuwe socialistische grondwet was ingewikkeld. Voor velen was de inzet onduidelijk want onvoldoende verbonden met hun leefwereld. De campagne moest gevoerd worden met een partij in opbouw zonder degelijke structuur. De complexe inhoud en het gebrek aan een slagkrachtige partij hadden onvermijdelijk hun invloed op het resultaat van het referendum. Chavez verloor.⁸

Het Partijcongres ging uiteindelijk van start op 12 januari 2008. Het zou 6 volle weekends in beslag nemen tussen half januari 2008 en begin maart (statuten, programma, enz.).

In 2008 en 2009 kreeg de partij geleidelijk meer structuur en inhoud. De bataljons werden versterkt, in de eerste plaats in functie van de lokale verkiezingen van december 2008. Op 1 juni 2008 namen 3,5 miljoen PSUV-leden deel aan interne verkiezingen van de kandidaten. In december won de PSUV die verkiezingen in 17 van de 22 deelstaten en in 265 van de 327 gemeenten, al moest de partij wel het verlies van de hoofdstad incasseren. Onmiddellijk daarna was er opnieuw een algemene mobilisatie voor het referendum van februari 2009, waarin een grondwetswijziging voorlag die een onbeperkte herverkiezing van de president moest mogelijk maken.

Augustus 2009: reorganisatie van de PSUV

De balans na 1 jaar deed de leiding besluiten een reorganisatie voor te stellen. Op 1 augustus verzamelden de PSUV-leden over het hele land in 1556 lokale assemblees (93,6 % van de 1663 die de partij had gepland). Er lag een analyse voor van de nationale en internationale situatie, die in alle assemblees werd bediscussieerd. Dit document (zie kader) schetste de politieke context.

Uittreksels uit het PSV-discussiedocument augustus 2009

Het is cruciaal om nu de overgang naar het socialisme te versnellen:

De staatsgreep in Honduras heeft aangetoond () dat het imperialisme de hoofdvijand is van het revolutionaire proces; dat elke revolutie of elk democratiseringsproces in staat moet zijn zichzelf te verdedigen, waartoe het moet kunnen rekenen op een verenigde revolutionaire partij met sterke volkse roots; en, tenslotte, dat we ons moeten voorbereiden op elke mogelijke escalatie van agressies tegen onze revolutie, door de versterking van de eenheid van alle anti-imperialistische en progressieve krachten op continentaal en globaal vlak. We moeten alert zijn en actief aantonen dat Venezuela niet Honduras is, en dat deze revolutie in staat is haar socialistische ontwikkeling te verdedigen.

Een van de grootste successen van ons regeringsbestuur was haar anticrisisbeleid dat de economische recessie heeft verhinderd. Die anticrisispolitiek heeft ook mogelijk gemaakt dat belangrijke sociale indicatoren rond tewerkstelling en armoede verder zijn verbeterd. Maar we kunnen niet ontkennen dat we grotere inspanningen moeten leveren om de efficiëntie te verbeteren in het openbaar bestuur en de verdieping van de revolutie.

De PSUV speelt een centrale rol als waakhond van het openbaar bestuur, maar ook in het politieke leiderschap van de regering. We moeten mechanismen uitwerken die ons toelaten onze invloed op het regeringsbeleid op alle niveaus te versterken.

Als we de drie grote actielijnen samenvatten van onze strategie om de overgang naar het socialisme te versnellen, zijn dat:

- a) de omvorming van de burgerlijke staat in een revolutionaire en democratische staat, die in de communes een van de belangrijkste uitdrukkingen vindt van volksmacht;
- b) de economische ontwikkeling en uitbouw van socialistische eigendomsverhoudingen van de productiemiddelen;

c) de versterking van het revolutionair bewustzijn onder de werkende bevolking, als resultaat van een grondige ideologische en culturele revolutie.

Op basis van de voorbije ervaringen werd voorgesteld de basisorganisatie te wijzigen van de 300-man/vrouw sterke bataljons naar lokale patrrouilles van minimum 20 en maximum 30 leden. Bedoeling is dat activisten die elkaar kennen, en die samen in dezelfde straat, woonblok of lokale gemeenschap wonen, of werken in hetzelfde bedrijf of instituut, zich verenigen in dergelijke patrrouilles. De kleinere omvang van die activistengroepen zou ongetwijfeld een zelfselecterend effect hebben, en de organisatorische capaciteit en cohesie versterken. Dit moet de actieve deelname aan de basis en de democratie binnen de PSUV versterken.

De leiding verwachtte dat in de volgende maanden tussen 100.000 en 200.000 patrrouilles zouden kunnen gevormd worden in de aanloop van het Tweede Nationale Congres van de PSUV, gepland voor oktober 2009.⁹ Uit deze brede marge (100.000 tot 200.000) blijkt hoezeer het nog gissen is zelfs voor de partijleiding naar de organisatorische sterkte van haar basis. De jeugdorganisatie van de PSUV heeft eveneens opgeroepen om universiteits- en hogeschoolpatrrouilles op te richten. Ondanks het feit dat 60 % van de 1,5 miljoen nieuwe leden die hun aanvraag deden in 2009 jonger zijn dan 29 jaar, is de jongerendeelname in de assemblees zeer beperkt.¹⁰

Analyse van de PSUV als partij van de revolutie Massapartij

Vandaag is de PSUV in de eerste plaats een grote massapartij met een actieve en enthousiaste basis. De meerderheid van de patrrouilles zijn opgericht in de volkswijken van de grote steden, maar ook op het platteland en in de bedrijven zijn groepen actief. De basis bestaat uit bewoners van de volkswijken, arbeiders, landarbeiders, boeren, vertegenwoordigers van inheemse gemeenschappen, studenten, intellectuelen, kleine handelaars. Voor velen is dit een eerste ervaring van politiek engagement, vaak ingegeven vanuit de gedachte dat dit de partij van Chavez is. Het politieke bewustzijn van de partijleden is zeer heterogeen. Iets anders verwachten zou wishful thinking zijn. Positief is dat voor het eerst in de geschiedenis van Venezuela grote groepen gewone volksmensen zien dat zij zelf iets kunnen veranderen, en zich daartoe engageren. De uitdaging bestaat erin iedereen zijn plaats te geven, en een gediversifieerd vormingsaanbod te organiseren.

In de hogere regionen van de partij vinden we vaak mensen terug uit verschillende maatschappelijke stromingen die Chavez steunen, maar vooral veel personen uit de kleinburgerij, naast ook vertegenwoordigers van de nationale burgerij. Een aantal heeft een voorgeschiedenis in de versnipperde linkse politieke beweging (partijen, guerrilla, basisorganisaties) die het land heeft gekend sinds de jaren 1960. De machtspositie van een regeringspartij had als gevolg dat vriendsjespolitiek, opportunisme en arrivisme onvermijdelijk in de partij zijn binnengeslopen. Ook Chavez heeft daaraan meegewerkt door te verklaren dat al wie geen lid wordt van de PSUV contrarevolutionairen zijn, en dat de PSUV de regeringspartij zal zijn.

De rol van Hugo Chavez

Het belang van Hugo Chavez als leider van de Bolivariaanse revolutie kan moeilijk overschat worden. In een situatie waar nauwelijks een partijstructuur bestaat, en waar de progressieve sociale en politieke beweging tot voor kort gekenmerkt was door zwakte en verdeeldheid, is Chavez erin geslaagd massas mensen te mobiliseren en te verenigen rond een gezamenlijk project. De geschiedenis wordt gemaakt door de massas. Maar tegelijk blijken charismatische leiders op cruciale momenten essentieel om een verstarde situatie te doorbreken. Voorbeelden daarvan zijn zijn legio: Lenin, Mao Zedong, Gandhi, Martin Luther King, Nelson Mandela, Fidel Castro.

Hugo Chavez heeft een sterke anti-imperialistische opstelling. Hij speelt niet alleen een centrale rol in de Bolivariaanse revolutie, maar vervult een leidersrol in heel Latijns-Amerika (en zelfs tot ver daarbuiten: bv. ook in het Midden-Oosten is Chavez zeer populair). Hij is een van de weinige wereldleiders die in de huidige globale economische crisis actief oproepen om een socialistisch alternatief uit te werken. Hij stimuleert nu actief het debat over het socialisme van de 21^e eeuw, al blijft de inhoud ervan onduidelijk.

Hij is echter ook de grote zwakte van de Bolivariaanse revolutie. Het ontbreken van een stevige partij leidt tot een grote afhankelijkheid van n figuur. Chavez wordt hierdoor de achillespees van de Bolivariaanse beweging. Zijn politieke zwakheden worden nauwelijks gecorrigeerd. En als hem iets zou overkomen, dreigt de hele beweging op zeer korte tijd in verdeeldheid ten onder te gaan.

Tegenstellingen binnen de PSUV: verwarring tussen partij en front

De PSUV is eigenlijk een front, een bondgenootschap waarbinnen nu al scherpe tegenstellingen bestaan tussen links en rechts, tussen de basis van arbeiders, boeren en volksmensen uit de informele sector, en een rechtse fractie die opteert voor Chvisme zonder socialisme, waarin vertegenwoordigers van de nationale burgerij zitten en opportunisten.¹¹ In Venezuela worden die laatsten de boli-burgerij genoemd: mensen die geld en macht vergaren door binnen het bolivariaanse staatsapparaat en staatsbedrijven op te klimmen. Die fractie ziet die hele poespas van basisdemocratie en verantwoording afleggen niet zitten. Ook in een aantal staatsbedrijven zijn er PSUV-managers die de inspraak van de vakbonden zoveel mogelijk beperken en bevriende priv-ondernemers bevoordelen. Deze boli-burgerij bezet hoge functies in ministeries, in de PSUV-fractie van het parlement, en in de lo-kale PSUV-besturen (gemeenten, deelstaten). Ze heeft ook invloed in (delen van) het leger.

Uit de deelstaten Miranda, Anzoategui en Falcon kwamen veel berichten dat de gouverneurs zich mengden in de verkiezing van woordvoerders van de socialistische bataljons. Ze stuurden hun mannetjes naar de vergaderingen om de stemming te beïnvloeden. Geregeld werd die manipulatie ontmaskerd en werd de autoriteit van de basisleiders versterkt.

Bij elke overwinning van Chavez, electoraal of door concrete verbeteringen van de levensomstandigheden, gaat het enthousiasme over de geboekte resultaten gepaard met een stijgend ongenoegen van de volksbasis tegen de eigen rechtse fractie die het beleid afremt en de inefficiëntie in stand houdt. Zo wordt bijvoorbeeld de gezondheidszorg in de volkswijken van Caracas met de hulp van Cubaanse artsen sterk op prijs gesteld. Maar tegelijk groeit een sterk ongenoegen over de ziekenhuizen die patinten uit de volkswijken weigeren. Ze worden vaak afgescheept en moeten van ziekenhuis naar ziekenhuis op zoek naar een hospitaalbed, geregeld met dramatische afloop. De pogingen om die inefficiëntie op te heffen door alle ziekenhuizen in n geheel te integreren, botsen op sterke weerstand van de aparte ziekenhuisnetwerken (de staat, de sociale zekerheid, de gemeente, de militaire ziekenhuizen, enz.).

Rechts binnen de PSUV heeft haar macht zien groeien na de afwijzing van de radicale grondwets hervorming van december 2007. Chavez heeft toen een dubbel beleid gevoerd. Enerzijds deed hij een aantal toegevingen aan de zware interne druk van de rechterzijde die minder radicale maatregelen en meer politieke macht wou. Hun invloed in de regering versterkte. Tegelijk versnelde Chavez echter het opzetten van een publieke en collectieve economische sector, waarbinnen enerzijds met socialistische arbeidsverhoudingen wordt gexperimenteerd, maar anderzijds ook een gretige boli-burgerij actief is. Daarnaast

en vaak daarmee verbonden werden socialistische communes opgericht op plaatsen waar de vele programmas voor wijkontwikkeling het verst gevorderd zijn. Die complexe situatie versterkt de interne tegenstellingen in de PSUV. Vroeg of laat moet deze bom barsten. Hoe langer dit duurt, hoe meer de volksaanhang van Chavez dreigt ontmoedigd te geraken.

Al in december 2006 antwoorden de communisten van de PCV op het voorstel van Chavez om de PSUV te vormen, dat er moet nagedacht worden over het klassenkarakter van de partij die moet worden opgebouwd, waarbij we moeten vastleggen of het om een klassenfront gaat, zoals dat nodig is in de fase van de nationale bevrijding of om een organisatie met een precieze klassenidentiteit, die de arbeidersklasse omvat en de andere klassen en bevolkingslagen die door het kapitaal worden onderdrukt, en die erop gericht is deze beginfase van overgang naar het socialisme te consolideren en te ontwikkelen.

De houding van de Communistische Partij

De PCV is een kleine partij. Bij de presidentsverkiezingen van december 2006 waarbij de PCV Hugo Chavez ondersteunde haalde de partij 342.227 stemmen (2,9 % van het totaal, 4,7 % van de stemmen voor Chavez). In tegenstelling tot de grote steunbeweging van Chavez is ze geen losse electorale structuur maar een organisatie van het leninistische type met een lange en rijke geschiedenis (opgericht in 1930).

Op 3 en 4 maart 2007 organiseerde de PCV een (buitengewoon) 13^e Congres waarop 847 verkozen afgevaardigden van de basis (naast 200 genodigden met spreekrecht maar zonder stemrecht) beslisten om de PCV in de huidige fase niet te ontbinden. Tegelijk besloot het Partijcongres alle steun te geven aan de opbouw van de nieuwe partij, en deed algemeen-secretaris Oscar Figuera een oproep aan Chavez om een breed anti-imperialistisch front te vormen, zowel in Venezuela als internationaal.

In een voorbereidend document van haar buitengewoon congres dat in 2007 werd samengeroepen, werkt de PCV haar stelling verder uit: zij wijst op de noodzaak enerzijds van een voorhoedepartij van de arbeidersklasse, en anderzijds van een breed front van alle klassen en krachten die de nationale en democratische revolutie steunen, maar wijst met nadruk op het belang beide niet met elkaar te verwarren.¹²

Wij willen een revolutionaire partij van die kaders die consequent de belangen verdedigen van de klassen en bevolkingslagen die zich met de revolutie en het socialisme verbinden. Die organisatie moet haar theorie en sociale praktijk baseren op de traditie van de Bolivariaanse volksstrijd en op het marxisme-leninisme toegepast op de concrete situatie van ons land.¹³ De beslissing om de PCV op te heffen of niet, zal volgens Figuera afhangen van het soort partij die uiteindelijk wordt opgebouwd.

Hugo Chavez had openlijk zeer scherpe kritiek op deze weigerachtige opstelling van de PCV, maar tijdens mijn bezoeken aan Venezuela in 2008 ontmoette ik heel wat PSUV-kaders die de houding van de PCV openlijk steunden. De PCV moet de opbouw van de PSUV steunen, en dat doen ze ook, was hun stelling. De PCV verzekert de ideologische onderbouw van onze Bolivariaanse revolutie. De uitkomst van de opbouw van de PSUV is nog veel te onzeker om de PCV nu op te doeken. Verscheidene PSUV-kaders die ik ontmoette waren niet erg opgezet met de soms scherpe confrontatie van Chavez met de communisten, vooral op momenten van hoog oplopende electorale koorts.

Diezelfde Hugo Chavez is echter ook in staat om gas terug te nemen. Hij weet dat hij de PCV nodig heeft. Tijdens de campagne voor de regionale verkiezingen in december 2008 naar aanleiding van de weigering van de PCV om een 6-tal PSUV-kandidaten te steun omwille van aanwijzingen van corruptie had Chavez de PCV heel scherp aangevallen. Maar enkele

weken later, tijdens zijn Boodschap aan de natie van 13 januari 2009 in de Nationale Vergadering, die rechtstreeks op tv werd uitgezonden, sprak president Chavez de algemeen secretaris van de PCV Figuera die ook parlamentslid is rechtstreeks aan: Ik ben ervan overtuigd, kameraad Figuera (Chvez vernoemt ook nog 2 kritische parlementairen uit zijn eigen partij), wel ja, ik ben ervan overtuigd dat hoezeer we elkaar ook bekritisieren, soms zelf buiten proportie, enz. () met de tegenstellingen die we hebben, dat we hier altijd verenigd zullen blijven in het voortstuwende van het Bolivariaanse project, van dit revolutionaire project.¹⁴

September 2009

Pol De Vos (pdevos[at]itg.be) werkt op het Departement Volksgezondheid van het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen. Hij legt zich toe op de studie van de hervormingen in de gezondheidszorg van Latijns-Amerika en van het gezondheidssysteem in Cuba. Mede-auteur van NGOs. Missionarissen van de nieuwe kolonisatie? (EPO, 1994). Pol De Vos werkte samen met Peter Franssen aan 11 September. Waarom de kapers vrij spel kregen, (EPO, 2002) en is coauteur van Globalisering en gezondheid. Een alternatief voor commercialisering en privatisering in Marxistische Studies, nr. 58/2002.

Noten

1. Pol De Vos, Venezuela en het socialisme van de 21e eeuw in Marxistische Studies, nr. 87 (2009), p. 81-94.
2. Het concept van de nationaal democratische revolutie werd uitgewerkt in Venezuela, anti-imperialisme en socialisme in Marxistische Studies, nr. 77 (2007), p. 11-76.
3. Hugo Chavez. Toespraak in Mar del Plata. 7 november 2005.
4. Communistische Partij van Venezuela, 3e Plenum van het Centraal Comit, 28 december 2005.
5. De redenen die de PCV daarvoor aangeeft worden verder in dit artikel toegelicht.
6. Kiraz Janicke, The Battle for the United Socialist Party of Venezuela. www.venezuelanalysis.com, 1 december 2007.
7. Hugo Chavez, Toespraak tot de Nationale Vergadering van socialistische bataljons, Caracas, 24 augustus 2007.
8. Kiraz Janicke, The Battle for the United Socialist Party of Venezuela. Venezuelanalysis.com, 1 december 2007.
9. Tot op vandaag (30 september 2009) is daarover verder nog niets bekend.
10. Federico Fuentes, Venezuela: Socialist party prepares for transition to socialism, PSUV discussion document, Green Left Weekly, nr. 806, 9 august 2009.
11. *Green Left Weekly*, Oil, revolution and socialism, nr. 681, 2006.
12. Communistische Partij van Venezuela, Tesis de discusin sobre el Partido de la Revolucin, 4e en 5e Plenum van het Centraal Comit, Caracas, 21 december 2006 en 18 januari 2007.

13. Los comunistas venezolanos consideran al PSUV una necesidad histórica, in La República, 6 maart 2007.
<http://www.larepublica.es/spip.php?article4388>.

14. Hugo Chávez. Boodschap aan de natie, 13 januari 2009.